

Spis treści

Wstęp	9
-------------	---

CZĘŚĆ I PRZESŁANKI KULTUROWE EDUKACJI MEDIALNEJ

ROZDZIAŁ I

DETERMINANTY CYWILIZACYJNE

I KULTUROWE EDUKACJI MEDIALNEJ (JANUSZ GAJDA) 17

1. Humanizm jako trwała podstawa edukacji i różne jego rozumienie	17
2. Dwa megatrendy rozwoju kultury jako wyzwanie edukacyjne	21
2.1. Kultura jako paidea („regnum homini”)	21
2.2. Kultura jako towar	24
3. Mass media i hipermedia – podstawowe pojęcia	26
3.1. Treść i zakres pojęcia mass media i hipermedia	26
3.2. Przeciętny odbiorca, masy, publiczność, audytorium	29
4. Rola mass mediów i hipermediów w kreowaniu kultury popularnej	30
4.1. Miejsce sztuki, w tym sztuki popularnej, we współczesnej kulturze	31
4.2. Popularność, czyli faktyczne dotarcie do potocznego odbioru, jako jeden z głównych czynników decydujących o rozwoju kultury	32
4.3. Wartości sztuki prezentowanej w mass mediach i hipermediach	34
5. Media w kształtowaniu tożsamości narodowej i rozumieniu innych kultur	36
5.1. Ambiwalentna rola mediów masowych i multimediiów w kształtowaniu tożsamości kulturalnej i tożsamości narodowej	37
5.2. Mass media a zrozumienie dla innych kultur	40

ROZDZIAŁ II

DOMINUJĄCA ROLA MASS MEDIÓW

I HIPERMEDIÓW W KULTURZE I EDUKACJI 45

1. Oddziaływanie środków masowego przekazu – wybrane teorie i kierunki badań	45
2. Wybrane modele procesu komunikowania	50
3. Kulturotwórcze funkcje mass mediów i hipermediów	54
4. Sposoby manipulowania poprzez mass media	59
5. Rola mediów regionalnych w stymulowaniu rozwoju kultury praworządności i integrowaniu środowiska	62
6. Zagrożenia i szanse w odbiorze mediów	65

6.1. Główne zagrożenia edukacyjne w odbiorze mass mediów	65
6.2. Szanse edukacyjnego wykorzystania mass mediów w skali mikro i makro	67
7. Znacząca i przyszłościowa rola mass mediów i hipermediów w edukacji	68
7.1. Orientowanie w globalnych problemach współczesnego świata	69
7.2. Mass media i hipermedia w kształceniu instrumentalnym	71
7.3. Media w edukacji autotelicznej	73
7.4. Aspekt pedagogiczny odbioru mediów	75

ROZDZIAŁ III

SWOISTOŚĆ MASS MEDIÓW I ICH ODDZIAŁYWANIE

WYCHOWAWCZE	77
1. Trzy okresy w badaniach i krytyce mass mediów	77
2. Książka i prasa – najstarsze środki masowego przekazu	78
2.1. Historia umasowienia książki i prasy	78
2.2. W kręgu problematyki kultury literackiej	80
2.3. Podstawowe gatunki publicystyczne	84
2.4. Komiks jako typowe zjawisko kultury popularnej	89
3. Film jako sztuka i środek masowego przekazu	90
3.1. W kręgu dyskusji wokół filmu jako sztuki	90
3.2. Język filmu	91
3.3. Rodzaje i gatunki filmowe	94
4. Radio i telewizja najpotężniejsze środki masowego przekazu	97
4.1. Właściwości radia	98
4.2. Radio i jego przemiany w epoce telewizji	101
4.3. Telewizja – zakres pojęcia, język	103
5. Środki masowego przekazu jako swoiste środowisko wychowawcze człowieka współczesnego	110
5.1. Rodzaje i specyfika wpływu oraz czynniki warunkujące jego skuteczność i zasięg	110
5.2. Odbiór treści prospołecznych i aspołecznych przez dzieci	116
5.3. Dziecko przed telewizorem – aspekt pedagogiczny problematyki	120
5.4. Rola wzorów osobowych i sytuacji w kształtowaniu postaw	124
6. Granice wolności mediów i prawa do informacji – aspekt moralny i edukacyjny	127
Bibliografia	131

CZĘŚĆ II

KOGNITYWISTYCZNA TEORIA EDUKACJI MEDIALNEJ

ROZDZIAŁ IV

EDUKACJA HUMANISTYCZNA I KOMPUTERY

(BRONISŁAW SIEMIENIECKI)	139
1. Edukacja medialna u progu XXI wieku	139
2. Edukacja medialna a teoria edukacji kognitywistycznej	146
3. Obszary edukacji medialnej	150
4. Miejsce i rola komputera w humanistycznym rozwoju człowieka	151
5. Interdyscyplinarność i systemowość edukacji wspieranej komputerami	155
6. Twórczość i komputery	160
7. Obszary zhumanizowanego stosowania komputerów	172
8. Zagrożenia technologii informacyjnej	179
Bibliografia	185

ROZDZIAŁ V

KOMUNIKACJA CZŁOWIEKA Z MEDIAMI

(STANISŁAW JUSZCZYK)	189
1. Analiza podstawowych pojęć w komunikowaniu się człowieka z mediami ...	189
1.1. Komunikacja	189
1.2. Modele procesu komunikowania	192
1.2.1. Model przekazu sygnałów (C. Shannon, 1948)	192
1.2.2. Model aktu perswazyjnego (H. Lasswell, 1948)	192
1.2.3. Alternatywne modele komunikowania	193
2. Rodzaje komunikowania się, ich zasady i uwarunkowania	199
2.1. Procesy wymiany informacji	199
2.1.1. Systemowe ujęcie procesu komunikacji i informatyki	203
2.2. Komunikacja interpersonalna	205
2.2.1. Struktura i dynamika komunikacji interpersonalnej	206
2.3. Pośrednia komunikacja interpersonalna	210
2.4. Elektroniczne media dydaktyczne w procesie komunikacji	211
2.5. Środki komunikowania interpersonalnego bezpośredniego i pośredniego	215
2.6. Interakcja uczącego się z mediami dydaktycznymi	219
2.6.1. Interakcja człowieka z komputerem	221
2.6.2. Typy interakcji komputera z człowiekiem	222

2.6.3. „Rozmowa” człowieka z komputerem	223
2.6.4. Zmiany w użytkowaniu języka komputerowego	224
2.6.5. Nowe znaki graficzne dla komunikacji dziecka z komputerem	225
2.6.6. Techniczne uwarunkowania interakcyjnej komunikacji ucznia z komputerem	226
2.6.6.1. Szybkość zmian informacji na ekranie, kolor tła prezentacji, wielkość elementów graficznych i ich kształt	227
2.6.6.2. Wpływ elementu technicznego komunikacji obrazowej na poziom i szybkość prezentacji i percepcji informacji	228
2.6. Jak korzystać z informacji medialnej?	229
3. Telefon komórkowy środkiem komunikacji społecznej	232
Bibliografia	238

CZĘŚĆ III

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA W EDUKACJI

ROZDZIAŁ VI

MULTIMEDIA I HIPERMEDIA W EDUKACJI

(BRONISŁAW SIEMIENIECKI)	245
1. Ujęcie historyczne hipermediów	245
2. Pojęcie hipermedium, jego umiejscowienie w kierunkach prac nad programami edukacyjnymi	246
3. Struktura dydaktyczna programów hipermedialnych	257
4. Obszary zastosowań hipermediów (multimediów)	261
5. Klasyfikacja hipermediów (multimediów)	261
6. Przykłady oprogramowania multimedialnego (hipermedialnego)	265
7. Problemy odbioru wiadomości w prezentacjach komputerowych	269
4. Możliwości i ograniczenia hipermediów w procesie kształcenia	276
5. Wnioski dla praktyki	278
Bibliografia	279

ROZDZIAŁ VII

GLOBALNA SIEĆ KOMPUTEROWA

– INTERNET – W EDUKACJI (STANISŁAW JUSZCZYK)	283
1. Historia Internetu i ustalenia terminologiczne	283
2. Podstawowe usługi dostępne w sieci Internet	286
2.1. Poczta elektroniczna w Internecie	286

2.1.1. Cechy dobrej poczty	289
2.2. Listy dyskusyjne	289
2.3. Grupy dyskusyjne – News (Usenet)	290
2.4. Biuletyny i publikacje w sieci	291
2.5. Adresy	291
3. Inne cechy użytkowe sieci komputerowych	292
3.1. Zdalny dostęp – usługa telnet	293
3.2. Przesyłanie plików (ftp)	294
3.3. Banki oprogramowania – serwery Archie	296
3.4. Informacyjne bazy danych – WAIS	296
3.5. World Wide Web (WWW) – Światowa pajęczyna informacyjna	297
3.5.1. Internetowe autostrady	303
3.5.2. Szperacze internetowe	303
3.5.3. Inteligentni agenci	304
3.6. Przetwarzanie informacji w Internecie	305
4. Telewizja w Internecie	307
5. Globalna informacja adresowa X.500	308
6. System konwersacji IRC	309
7. Telematyka	309
8. Polskie zasoby sieciowe	316
9. Społeczne znaczenie Internetu	324
9.1. Internet najbardziej demokratycznym medium globalnym	324
9.2. Negatywne treści w Internecie	327
10. Procesy globalizacyjne	329
Bibliografia	331

ROZDZIAŁ VIII

KOMPUTER W EDUKACJI (STANISŁAW JUSZCZYK

BRONISŁAW SIEMIENIECKI)

1. Komputerowe wspomaganie procesu kształcenia	337
1.1. Cele komputerowego wspomagania kształcenia	337
1.2. Komputer w szkole i uczelni wyższej	338
1.3. Zasady komputerowego wspomagania procesu kształcenia	339
1.3.1. Cechy oprogramowania edukacyjnego	343
1.3.2. Wartości pedagogiczne wynikające z komputerowego wspomagania nauczania	345

1.4. Komputer w diagnozie i terapii pedagogicznej	347
1.5. Komputer w kształceniu i rewalidacji osób niepełnosprawnych	349
1.5.1. Możliwości wykorzystania komputerów przez osoby niepełnosprawne	350
1.5.2. Komputery w pracy z osobami o upośledzonym słuchu	351
1.5.3. Komputery w kształceniu osób o upośledzonym wzroku	352
1.5.4. Wykorzystanie komputerów przez osoby upośledzone ruchowo ..	353
1.5.5. Komputerowa terapia dzieci upośledzonych umysłowo	353
1.5.6. Rola komputera w procesie rewalidacji osób upośledzonych	354
1.6. Komputer w zarządzaniu szkołą	355
1.6.1. Komputerowe wspomaganie organizacji i zarządzania administracją szkolną	355
1.6.2. System komputerowego wspomagania kierowania i zarządzania szkołą	359
1.7. Szkolna pracownia komputerowa	361
1.8. Komputerowa redakcja uczniowska	363
1.9. Komputer w bibliotece	364
Bibliografia	365

CZĘŚĆ IV

METODYKA KSZTAŁCENIA MEDIALNEGO

ROZDZIAŁ IX

METODYKA WYKORZYSTANIA TECHNOLOGII INFORMACYJNEJ W EDUKACJI MEDIALNEJ

(KAZIMIERZ WENTA)	373
1. Odmienność metod edukacyjnych stosowanych w technologii informatycznej	373
2. Funkcje wykorzystania technologii informacyjnej	375
3. Zasady wykorzystywania technologii informacyjnej	379
4. Proces dydaktyczny w stosowaniu technologii informacyjnej	389
5. Specyfika metod w zakresie edukacji medialnej	394